

V Št. Ožboltu je bil zopet kratkočasen večer, vsaj meni, ker gospod župnik uže dobro ume sprejeti popotnika, posebno če je znanec. Prav dobro sem se tu odpočil; komaj da sem ponoči slišal dež, ki je pustil nizke megle, da je še ob devetih bilo temno. Po zajutru odrinem, gospod župnik mi je prav povoljin spremljevalec in tako jo sekava po cesti dalje proti Trojanam.

Št. Ožbolt je moral nekda, kakor vsi ti znameniteji kraji, biti tudi živahna postaja voznikom in popotnikom; vsaj to kaže lepo pohoštvo ob cerkvi tik ceste, ki ima pa tudi uže vsa znamenja prej omenjenih na sebi. Zdaj je to pohlevna vasica v ozki dolini (iz katere se pa, kakor mi je gospod župnik potoma omenil, najdalje in v najlepše vidi, namreč v nebesa), ki, kakor druge, po vodi veliko trpi; ob cesti sem celó videl hišico, katero utegne ob vsakem nalivu voda tako spodmleti, da se bo v jarek zvrnila.

Na desni strani se na strmih hribu vidi romarska cerkev sv. Valentina z zvonikom na samem stoječim; tako strma je gora na tej strani, da si človek skoro misli, da bi od zgoraj lahko kamen vrgel sem dol na cesto. Po tej strani tudi ljudje ne hodijo gor, akoravno se vidi zeló blizo, marveč hodijo rajši po ovinkih. Kmalu se cesta tukaj začne napenjati, pa ne prehudo; mikavnega ni skoro nič, ker strmih košatih hribov je okoli uže naveličano; zato je pa kratkočasna družba tem več vredna.

Zdaj prideva k čedni hišici, vstric kateri je plaz črnih skalic ali škrlj. In glej! Kakor bi se odprlo zagrinjalo v gledišči, zginejo tu megle in „novi svet se ti odpre“. Da res, nov svet! To ni več pusta, z meglami prevlečena dolina, bolj podobna soteski ali dolgemu grabnu, to je zemlja, zelena in rodovitna. Tukaj je — kakor mi gospod župnik pové — tudi sredi pota med Celjem in Ljubljano, a meni se je zdelo, da je tudi meja med pustim in rodovitnejim svetom. Zagleda se Štajarska in ta je v primeri s Kranjsko, vsaj na tem kraju res zelena. Pred 22 leti sem šel dijak po tej cesti, iz Žagorja prišedši, pa kje je uže spominj! Kar nikjer se mi nič znano ne zdi.

V pogovoru z gospodom spremljevalcem zvem marsikaj mikavnega. Med drugim tudi to, da po novem vredjenji zemljišnega davka naši mejaši plačujejo po tretjino, nekateri še po več manj, in da so tega zeló veseli. To je meni vesela novica, vendar se jej primeša pelin vprašanja, koliko so uže oni in njihovi predniki preveč plačali in da jim tega ne bo nihče povrnil. Na svetu je uže tako, da se stare krivice ne dajo več poravnati.

Od te hišice gre cesta nekoliko navzdol proti Trojanam. Tudi ta kraj je nekda slovel; nekaj sem se ga še spominjal, posebno tistih stebrov slavoloka („Ehrenpforte“), katerih pa zdaj več ni, Trojanci so jih podrli in starinsko kamenje odnosili ter menda v svoje hiše pozidali. Pa nisva se zavila v Trojane, marveč ob hiši, kjer so naši „slavni“ Konški (Konscheggi domá, sva zasukala na levo. Tudi ta hiša ima podobo stare samice s starodavno, ne popravljenim obleko, znotraj je vse umazano in tesno; nič drugega ni več to ponosno poslopje, ko kmetijska krčma, in še piva nisva mogla dobiti; ponujali so nama pač vina, pa sem uže na obrazu svojega spremljevalca bral, da ne bo dobro, toraj sva šla.

(Dalje prihodnjič.)

Politične stvari.

Hohenwart in Herbst.

V zadnjih „Novicah“ smo omenili na kratko krasnega govora našega poslanca grofa Hohenwarta v

državnem zboru o razpravi poprave volilnega reda za državni zbor, in smo obljubili ta govor priobčiti po stenografičnem zapisniku, ker je tega vreden. Ali zavoljo obširnosti njegove ga ne moremo natisniti vsega v prepičlih prostorih „Novic“, ker bi predolgo tekli in bi mu tu in tam zavoljo lažje razumljivosti morali pridati tudi več stavkov iz govorov drugih poslancev, katerim je odgovarjal, posebno iz Herbstovega, katerega je tako premlatil, da ni bila nobena bilka v njem cela več.

Zares se mora konec razprave o volilni preuredbi imenovati dvoboj med načelnikom konservativne ali avstrijske in nemško-liberalne stranke, to je desnice in levice, med grofom Hohenwartom in starim pogorelim zagrizencem Herbstom. Tako, kakor je v tem boji namlatil in popolnem ob tla vrgel grof Hohenwart Herbst, še ni bil ta gotovo nikdar pobit in ž njim tudi njegova stranka ne.

Da bodo pa tudi tisti naši bralci, ki ne tičé vedno v časnikih, vedeli, za kaj je pri ti razpravi šlo, jim podamo tu ob kratkem posnetek premembe volilnega reda za državni zbor, ki zadevajo posebno česke vélike posestnike, potlej pa dajó volilno pravico tudi ljudem, ki plačujejo po 5 gold. davka.

Na Českem so véliki posestniki po starem redu volili svojih 23 poslancev vsi skup (kakor na pr. na Kranjskem vsi skup volijo); tako so bili nemškutarski poslanci v večini in le po „kompromisu“ (sporazumljenji) so dobili tudi Čehi polovico svojih. Odslej pa bo tako, da se bo volilo po okrajih in teh je šest; nemčurji bodo imeli le v dveh okrajih večino, drugje pa Čehi, in tako bodo iz vélikega posestva dobili ti 16, nemčurji pa le 7 svojih poslancev. Se ve, da je to za Herbst in njegove pajdaše pelin, katerega ne morejo požreti, ker s tem so propadli nemškutarski véliki posestniki s poslanci za državni zbor na vse večne čase.

Druga važna reč nove postave je, da voli v državni zbor po mestih in tudi v to vrsto spadajočih trgih vsak, kdor plačuje 5 gold. davka. Za nemškutarje in liberaluše je to sila hud udarec, ker dozda so živeli le ob milosti viših, revni davkoplačevalec jih ni maral, kakor tudi oni njega ne. Da ti „petakarji“ ne bodo volili nikjer ljudi tako zvane liberalno-nemške stranke, tega so si Herbstovci sami svesti in zato jim je bila s to postavo štrna popolnem zmedena. Na eni strani so se namreč premembi volilnega reda v vélikem posestvu na Českem z vso silo upirali, na drugi pa se zopet ne bi bili radi zamerili revnejšim volilcem, katerih po tej postavi veliko dobi volilno pravico, in tako so se v zbornici zvijali in ropotali, da bi ob svoje ime vsaj pri prijateljih ne prišli. Najraje bi bili vso postavo zavrgli, ali ker tega niso mogli, nagajali so na vso moč v zbornici, in tako je grof Hohenwart spravil se na konja, da je vse posekal, posebno pa Herbst, kovača dosedanje volilne postave.

(Konec prih.)

Naši dopisi.

Z Dunaja 28. marca. — Ravno zdaj, ura je pol ene, končana je zadnja seja državnega zbora pred vélikonočnimi prazniki. V zadnjih sejah delala je zbornica s soparom. Včeraj sprejela se je postava o poštnih hranilnicah, razen ene številke nespremenjena po nasvetu odborov, danes pa je bilo na dnevnem redu 10 točk, med temi pomenljiva volitev v državno sodnijo, v katero pride na mesto umrlega dvornega svetnika Heissler-a, ako bo predlog sprejet, poslanec dvorni svetnik Lienbacher, potem je bilo prvo branje vladinih predlogov o železnici v Kremški dolini, o železnici s Trsta do Herpelj v Istri in podružnih železnicah k gališki transversalni železnici; nadalje drugo in tretje branje postave,

Politične stvari.

Hohenwart in Herbst.

(Konec)

Kako je Hohenwart razmahal Herbstu! Lotil se je najprej njegove stranke, katero je postavil pred svet tako rekoč na sramotni oder. Dokazal je tem ljudem, kako so pač obetali, pa na obljube vedno pozabili, kako so le zá-se skrbeli in kako so zdaj, ko so po svoji krivdi ob večino in veljavo prišli, jeli nagajati in kljubovati brez vsakega pravega načela. ter napadati vlado in večino državnega zbora. Povedal jim je, da taka manjšina ni spoštovanja vredna, ker je prestrastna in le nagajiva, ne dela pa nič.

Rekel je, da bi ustavoverci tudi v manjšini lahko svoji besedi veljavo pridobili, ako bi pametno zagovarjali svoje predloge in jih podpirali z razlogi pravice in državniške modrosti; da pa tako dolgo ni mogoče ž njimi v porazumljeni delovati, dokler ne popusté svojega jalovega programa zanikanja, strasti in sumničenja. Očital je Herbstu, kako on svoje nazore spreminja, kako je pred leti zagovarjal pravice deželnih zborov, kmalu potem pa jih izdal vsemogočni sili državnega zbora. Očital je ustavovercem, kako še zdaj nočejo razumeti §. 19. državnih postav. Odbil je sumničenje levičarjev, da desnica ne misli pošteno za razširjenje volilne pravice in da je volilno pravico petakarjev porabila le kot olepšanje spremembe volilnega reda pri českem velikem posestvu.

Vtis Hohenwartovega govora je bil velikansk, nemčurji so bili kakor poparjeni. Herbst je postal ves bled in naglo korakal po dvorani, klical predsednika na pomoč, hotel je iti iz dvorane, pa ni mogel ter se vrnil, in ko je prišel do besede, ni vedel nič drugega odgovoriti, ko to, da noče nič odvrniti na Hohenwartove napade. Tako opravičevanje je pač lahko in pomeni toliko, ko: zadet sem in ne vem, kaj bi odgovoril.

Razkril je Hohenwart vso zvičajnost levičarjev, kako so hoteli Dunajčane naščuvati zoper desnico državnega zbora, češ, da ima Dunaj premalo poslancev in naj se ta krivica najprej popravi. Rekel je Hohenwart: „Mi vemo, da je Dunaj prikrajšan, in mi smo tudi Dunaju naklonjeni, ker je naše glavno mesto, ter bomo za Dunaj vse storili, ne da bi nas vi morali k temu priganjati; pa za zdaj je nemogoče samo za Dunaj narediti posebno volilno postavo; čakati je treba, da se naredi postava, ki bo odpravila krivice tudi po drugih krajih, ne samo na Dunajj.“ Rekel jim je tudi, kako hočejo s pretiranimi predlogi vso postavo nemogočo storiti, in razkril njih hinavščino, rekoč: „Ko bi poslanca Kronawetter ali Steudel predlagala kaj tacega (namreč večjo razširjenje volilne pravice, kakor večina nasvetuje), potem bi jima verjel, ker sta to uže večkrat očitno zagovarjala; vam pa tega ne verjamem, da bi pošteno mislili, ker ste ta krivični volilni red leta 1867. sami naredili in l. 1873. zopet potrdili brez premembe; imeli ste potem še pet let krmilo v rokah. Zakaj se toliko časa niste potegnili za Dunaj, ali za male patentarje, sploh za ljudstvo?“

Tako je naš Hohenwart bril Herbstovcem pod nos, da je vse strmelo. Takih britkih resnic levičarji še nikdar niso slišali. Nemški listi so pisali, da je bil to boj med Hohenwartom in Herbstom, ali — kar je vse eno — med konservativnim in liberalnim načelom, in niso mogli tega zatajiti, da je sijajno zmagal Hohenwart.

Zabavne stvari.

Popotne črtice.

Spisuje političen sitnež.

(Dalje.)

Šentgothardska cerkev, katero mi je moj prijatelj najprvo pokazal, ni velika, zunaj ogorela in po dežji ter vetru osmojena, bi rekel, znotraj pa je zala, zlatá in rudeče barve je v nji celó še preveč. Tudi farovž je prav lično poslopje. Gospod župnik se bavi tudi s sadjerejo in čebelarstvom; njegov vrt je prav skrbno očeđen, zato je bilo pa po drevji obilnega sadja in posebno hruške sem debele in dobre pokusil. Žive vode v tej višavi ni, pač pa ima gospod župnik napravljeno čisto pravilno kal, iz katere je voda prav okusna. Hiš blizo cerkve ni veliko, prebivalci se poleg kmetije pečajo tudi z žganjem brinjevca, ki je vreden, da bi slovel po svetu.

V tem, ko sva ogledovala vse to, zazvoni poldne, potem pa mrliču, in jaz najdem, da so zvonovi *D - Fis - A*, toraj velika terca in dobro vbrani; kaj lepo jih je slišati.

Po kosilu, ki je meni kaj dobro dišalo, se vzdigneva v družbi nekega bodočega bogoslovca in hajd nad družega prijatelja sošolca, ki v Motniku zdaj stoluje. Najprej smo se spustili v dolino do velike ceste, šli nekoliko po tej ob vodi, potem zavili na levo in vkrenili v breg, kjer sem se jaz potil in sopihal kakor hlaпон; tovariša pa sta se mi smijala! Ti „kmetje“ imajo noge in sapo vse lahko, a „škric“ je težak ko svinec, sapo ima kakor „lukamatija“ in poti se, da se ves sveti. Vendar sem tudi jaz srečno prisopihal do vrha, s katerega je videti Motnik skoro pod nogami. No, vsaj tega pa spoznam brž, ko zagledam na griči dve cerkvi, akoravno je uže dvajset let, kar sem bil tu. Takrat sva s svojim sošolcem, ki je zdaj župnik v Istri, šla o dijaških počitnicah tu memo proti Kamniku in dobro mi je še v spominu, kako vljudno naju je bil prejšnji gospod župnik sprejel in pogostil. No, le čakaj, Janez, se bo videlo, kako bo pri tebi!

Motnik je trg in ravno tak še, kakor je bil pred 20 leti. Tudi farovž brž spoznam in gospod Janez prav debelo gleda, ko se pred njim pokaže moja stvarica. Malo smo sedli skup in se prav po domače pomenili o starih in novih časih pri kozarcu dobrega vina in okusnem grižljeji, potem še eno rekli, da se je jelo mračiti. Zdaj pa sta morala moja tovariša odriniti, a jaz ne; in tega sem bil vesel iz dvojnih vzrokov: prvič so me uže res nekoliko noge bolele, drugič pa sem se veselil „plavša“ s svojim prijateljem, katerega tako prav redko vidim. Prav drag mi je ta gospod Janez, ki je tudi „muzikus“ in ima v hiši „čmrlje“ (harmonij). Samo ob sebi se razumi, da nisva molčé sedela in zdehala, ampak le prekmalu nama je bila ura počitka.

Drugi dan sva po maši ogledala najprej cerkev, potem pa trg. Kakor sem uže omenil, ima Motnik nekaj, kar se nikjer ne vidi, namreč dve cerkvi skup; prva je farna, druga je bila grajska kapela, ki je pa zdaj, kakor sva videla, skoro v nevarnosti, da se podere, ker je spredaj razpočena. Glavna cerkev pa je za motniško faro gotovo premajhna, trgu skoro nepristopna. Zvonov je v obeh zvonikih skup pet, pa niso vbrani in če bi vsi skup peli, bi morali muzičnemu človeku ušesa trgati. Pa kaj se hoče! Trg je reven, daleč od sveta, toraj bo težko kaj z večjo cerkvijo brez pomoči od drugod.

Na griču je videti razvaline starega grada, ki je gotovo nekdaš tu dolino zapiral. Prej je bil trg štajar-